

Materiały do poznania sówkowatych (*Lepidoptera, Noctuidae*)
Puszczy Rominckiej

Contribution to the knowledge of noctuid moths (*Lepidoptera, Noctuidae*)
of the Puszcza Romincka Forest

JANUSZ NOWACKI

Katedra Entomologii AR, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań

ABSTRACT. A list of 167 species of noctuid moths collected in Boczki settlement in Puszcza Romincka Forest is given. Domination structure and flight period of adults is also provided.

Teren północno-wschodniej Polski pod względem rozszedlenia sówkowatych poznany jest w sposób niewystarczający. Poza Puszcza Augustowską, na terenie której stwierdzono występowanie 316 gatunków *Noctuidae* (NOWACKI, RUDNY, 1992) oraz Puszcza Białowieską terenu której dotyczą prace: ADAMCZEWSKI-WGO (1964) i GIEYSZTORA (1938), brak jest opracowań dotyczących pozostałych obszarów tego rejonu, nie licząc przestarzałego opracowania SPEISER'a (1903). Stwierdzenie to dotyczy także Puszczy Rominckiej, na terenie której nie prowadzono wcześniej badań nad sówkowatymi.

W roku 1990 przeprowadzono, na terenie Leśnictwa Boczki leżącego w Nadleśnictwie Gołdap (gmina Dubeninki w województwie suwalskim), badania występującego tam zgrupowania *Noctuidae*. Materiał badawczy gromadzono, w okresie od początku kwietnia do końca września, przy pomocy samolówki świetlanej zainstalowanej obok zabudowań leśniczówki „Boczki”, w odległości około 50 m od ściany lasu. Odłowy prowadzono w ciągu całego sezonu z częstotliwością średnio co 3 dni.

W wyniku przeprowadzonych obserwacji zgromadzono materiał badawczy w ilości 3741 osobników, należących do 167 gatunków *Noctuidae*. Wszystkie stwierdzone gatunki zestawiono tabelarycznie w układzie systematycznym, podając dla każdego z nich liczbę odłowionych osobników, dominację gatunkową w procentach oraz okres pojawu imagines (Tab. I).

Spośród wszystkich odłowionych w Boczki gatunków sówkowatych na szczególną uwagę zasługują:

– *Autographa mandarina* (FRR.); Boczki: 23 VII – 2 exx., 10 VIII – 3 exx. Jest to gatunek wschodnio-palearktyczny. W Europie stwierdzony dotychczas jedynie

w: Estonii, Finlandii, Danii, Litwie, Łotwie, Rosji i Szwecji. W Polsce zarejestrowany dotychczas w Puszczy Augustowskiej, Puszczy Boreckiej, na Roztoczu oraz rezerwacie „Czerwone Bagno” nad Biebrzą (NOWACKI, RUDNY, 1992). Stanowisko w Puszczy Rominckiej potwierdza stałe występowanie tego gatunku na terenie północno - wschodniej Polski.

– *Anarta cordigera* (THNBG.) Gatunek ten odłowiono w rezerwacie „Mechacz Wielki” leżącym na terenie Puszczy Rominckiej 24 V – 6 exx. Nie był on łowiony na stanowisku w Boczkach. Jest to gatunek holarktyczny, występujący na terenie północnej i środkowej Europy. Zasiadła wyłącznie torfowiska wysokie i bory bagienne. W Polsce znany z nielicznych stanowisk, jako bardzo rzadki (NOWACKI, 1992).

– *Coenophila subrosea* (STEPH.). Boczki: 3 IX – 1 ex. Jest to gatunek borealny, występujący w północnych częściach Europy i Azji. W Polsce stwierdzony dotychczas jedynie na niewielu stanowiskach: Puszcza Augustowska, Puszcza Białowieska, rezerwat „Czerwone Bagno” nad Biebrzą, Pomorze Zachodnie i Roztocze (NOWACKI, RUDNY, 1992). Stwierdzenie tego gatunku na terenie Puszczy Rominckiej potwierdza jej subborealny charakter.

– *Cryptocala chardinyi* (BOISD.). Boczki: 21 VII – 2 exx. Jest to gatunek borealny. W Europie dotychczas stwierdzony w: Estonii, Finlandii, Litwie, Łotwie i Rosji. W Polsce znany jedynie z Puszczy Augustowskiej, Puszczy Białowieskiej (NOWACKI, RUDNY, 1992) oraz z Puszczy Boreckiej (leg. J. BUSZKO – informacja ustna). Gatunek ten podobnie jak poprzedni potwierdza subborealny charakter Puszczy Rominckiej.

Przedstawione poniżej wyniki jednorocznych obserwacji, stanowią jedynie przyczynek do poznania fauny *Noctuidae* Puszczy Rominckiej. Ze względu na położenie (najdalej na północ wysunięty w Polsce zwarty kompleks leśny, o dużym udziale środowisk o charakterze subborealnym) teren ten jest godnym obiektem do przeprowadzenia w przyszłości szczegółowych badań. Wykażą one z całą pewnością około 100 dalszych gatunków sówkowatych.

Tab. I. Systematyczny wykaz *Noctuidae* odłowionych samolówką świetlaną na stanowisku w Boczkach w Puszczy Rominckiej w 1990 r.

A systematic list of noctuid moths obtained by a light trap in Boczki settlement in Puszcza Romincka Forest.

Gatunek Species	Liczba odł. okazów Number of specimens collected	Dominacja w % Domination (%)	Okres pojawu (miesiące i dekady) Period of appearance (months and decades)
1	2	3	4
<i>Herminia grisealis</i> (DEN. et SCHIFF.)	2	0,05	VI (3)
<i>Rivula sericealis</i> (SCOP.)	46	1,2	VII (1) – IX (1)
<i>Colobochyla salicalis</i> (DEN. et SCHIFF.)	1	0,03	VI (2)

1	2	3	4
<i>Hypena proboscidalis</i> (L.)	1	0,03	VII (1)
<i>Scoliopteryx libatrix</i> (L.)	1	0,03	IV (1)
<i>Catocala fraxini</i> (L.)	5	0,13	IX (2-3)
<i>C. nupta</i> (L.)	1	0,03	VIII (3)
<i>Lygephila pastinum</i> (TREIT.)	1	0,03	VI (3)
<i>Callistege mi</i> (CL.)	2	0,05	VI (3)
<i>Euclidia glyphica</i> (L.)	1	0,03	VI (3)
<i>Laspeyria flexula</i> (DEN. et SCHIFF.)	2	0,05	VII (1-2)
<i>Earias clorana</i> (L.)	1	0,03	VI (3)
<i>Bena prasinana</i> (L.)	6	0,16	VII (1)
<i>Panthea coenobita</i> (ESP.)	8	0,2	VI (3) - VII (1)
<i>Colocasia coryli</i> (L.)	2	0,05	V (1-2)
<i>Diloba caeruleocephala</i> (L.)	13	0,35	IX (1-3)
<i>Acrionicta cuspis</i> (HBN.)	3	0,08	VI (3) - VII (3)
<i>A. tridens</i> (DEN. et SCHIFF.)	1	0,03	VI (3)
<i>A. psi</i> (L.)	4	0,1	VI (2-3)
<i>A. aceris</i> (L.)	1	0,03	V (2)
<i>A. megacephala</i> (DEN. et SCHIFF.)	13	0,35	VI (1) - VII (1) i VII (3) - VIII (2)
<i>A. auricoma</i> (DEN. et SCHIFF.)	5	0,13	VII (3) - VIII (2)
<i>A. rumicis</i> (L.)	18	0,48	V (1) - VI (3) i VII (3)-VIII (2)
<i>Craniophora ligustri</i> (DEN. et SCHIFF.)	1	0,03	VI (2)
<i>Prodeltote pygarga</i> (HUFN.)	18	0,48	VI (3) - VII (1)
<i>Deltote uncula</i> (CL.)	5	0,13	VI (3) - VII (2)
<i>D. bankiana</i> (F.)	5	0,13	VI (2) - VII (1)
<i>Euchalcia modesta</i> (HBN.)	3	0,08	VI (2)
<i>Diachrysis chrysitis</i> (L.)	289	7,7	VI (1-3) i VII (2) - IX (1)
<i>Macdunnoughia confusa</i> (STEPH.)	17	0,45	VII (3) - VIII (2)
<i>Plusia festucae</i> (L.)	41	1,1	V (2) - VII (1) i VIII (1) - IX (1)
<i>P. putnami</i> (GROTE)	31	0,8	VI (3) - VII (3)
<i>Autographa gamma</i> (L.)	24	0,64	VI (1) i VII (1) - IX (2)
<i>A. mandarina</i> (FRR.)	7	0,18	VII (3) - VIII (2)
<i>A. pulchrina</i> HAW.)	37	0,99	V (2) - VII (2)
<i>A. jota</i> (L.)	7	0,18	VI (3) - VII (3)
<i>A. bractea</i> (DEN. et SCHIFF.)	3	0,08	VI (3) VII (3)
<i>Abrostola triplasia</i> (L.)	8	0,21	V (2) - VII (1) i VII (3) - VIII (3)
<i>A. trigemina</i> (WERN.)	3	0,08	VI (1) - VII (3)
<i>Cucullia umbratica</i> (L.)	1	0,03	VII (2)
<i>Amphipyra pyramidea</i> (L.)	2	0,05	VIII (3)
<i>A. berbea</i> RUNGS	1	0,03	VIII (2)
<i>A. perflua</i> (F.)	4	0,1	VII (3) - VIII (2)
<i>A. tragopoginis</i> (CL.)	10	0,27	VIII (2) - IX (3)
<i>Heliothis viriplaca</i> (HUFN.)	3	0,08	VIII (2)
<i>Pyrrhia umbra</i> (HUFN.)	3	0,08	VI (2) - VII (3)
<i>Caradina morpheus</i> (HUFN.)	4	0,1	VI (1-3)
<i>Hoplodrina octogenaria</i> (GOEZE)	4	0,1	VII (1-2)

1	2	3	4
<i>H. blanda</i> (DEN. et SCHIFF.)	2	0,05	VII (3)
<i>H. ambigua</i> (DEN. et SCHIFF.)	2	0,05	VII (2)
<i>Rusina ferruginea</i> (ESP.)	7	0,18	VII (1-2)
<i>Trachea atriplicis</i> (L.)	2	0,05	VII (1)
<i>Euplexia lucipara</i> (L.)	1	0,03	VI (2)
<i>Phlogophora meticulosa</i> (L.)	3	0,08	IX (1-3)
<i>Actinotia polyodon</i> (CL.)	1	0,03	VI (2)
<i>Ipimorpha retusa</i> (L.)	4	0,1	VII (3) - VIII (2)
<i>I. subtusa</i> (DEN. et SCHIFF.)	4	0,1	VII (3) - VIII (2)
<i>Enargia paleacea</i> (ESP.)	10	0,27	VII (2) - VIII (3)
<i>Cosmia trapezina</i> (L.)	3	0,08	VIII (2)
<i>Xanthia togata</i> (ESP.)	4	0,1	IX (2)
<i>X. icteritia</i> (HUFN.)	17	0,45	VIII (3) - IX (3)
<i>Agrochola circellaris</i> (HUFN.)	19	0,51	IX (1-3)
<i>A. lota</i> (CL.)	13	0,35	IX (1-3)
<i>A. helvola</i> (L.)	7	0,18	IX (1-3)
<i>A. litura</i> (L.)	1	0,03	IX (1)
<i>Eupsilia transversa</i> (HUFN.)	7	0,18	IV (1-2) i IX (1-2)
<i>Conistra vaccinii</i> (L.)	1	0,03	IX (3)
<i>Brachionycha nubeculosa</i> (ESP.)	1	0,03	IV (1)
<i>B. sphinx</i> (HUFN.)	4	0,1	IX (2-3)
<i>Brachylomia viminalis</i> (F.)	23	0,61	VII (1-3)
<i>Lithomoia solidaginis</i> (HBN.)	3	0,08	VIII (3)
<i>Lithophane socia</i> (HUFN.)	1	0,03	IV (2)
<i>L. furcifera</i> (HUFN.)	3	0,08	IV (1) i IX (1-3)
<i>Xylena vetusta</i> (HBN.)	1	0,03	III (3)
<i>Allophyes oxyacanthae</i> (L.)	6	0,16	IX (2-3)
<i>Ammonoconia caecimacula</i> (DEN. et SCHIFF.)	1	0,03	IX (1)
<i>Blepharita satura</i> (DEN. et SCHIFF.)	4	0,1	VIII (3) - IX (2)
<i>Apamea monoglypha</i> (HUFN.)	13	0,35	VII (1) - VIII (2)
<i>A. crenata</i> (HUFN.)	5	0,13	VI (1-3)
<i>A. lateritia</i> (HUFN.)	1	0,03	VII (3)
<i>A. remissa</i> (HBN.)	3	0,08	VI (3) - VII (3)
<i>A. unanims</i> HBN.)	3	0,08	VI (1-3)
<i>A. sordens</i> (HUFN.)	4	0,1	VI (1-3)
<i>A. scolopacina</i> (ESP.)	11	0,3	VII (2) - VIII (2)
<i>A. ophiogramma</i> (ESP.)	14	0,37	VII (2) - VIII (2)
<i>Oligia strigilis</i> (L.)	4i	1,1	VI (2) - VII (3)
<i>O. versicolor</i> (BORKH.)	2	0,05	VII (2-3)
<i>O. latruncula</i> (DEN. et SCHIFF.)	9	0,24	VI (2-3)
<i>O. fasciuncula</i> (HAW.)	1	0,03	VI (3)
<i>Mesapamea secalis</i> (L.)	72	1,9	VII (3) - VIII (2)
<i>Luperina testacea</i> (DEN. et SCHIFF.)	1	0,03	VIII (2)
<i>Rhizedra lutos</i> HBN.)	1	0,08	IX (2-3)
<i>Amphipoea oculate</i> (L.)	13	0,35	VII (2) - VIII (3)
<i>A. fucosa</i> (FRR.)	28	0,75	VII (2) - VIII (3)
<i>Hydraecia micacea</i> (ESP.)	85	2,3	VII (3) - IX (2)
<i>Gortyna flavago</i> (DEN. et SCHIFF.)	3	0,08	VIII (2) - IX (3)

1	2	3	4
<i>Celaena haworthii</i> (CURT.)	1	0,03	IX (1)
<i>C. leucostigma</i> (HBN.)	39	1,3	VII (3) – IX (2)
<i>Phragmatiphila nexa</i> (HBN.)	3	0,08	IX (1–2)
<i>Archanara dissoluta</i> (TREIT.)	1	0,03	VIII (2)
<i>A. sparganii</i> (ESP.)	1	0,03	VIII (2)
<i>Sedina buettneri</i> (HERING)	4	0,1	IX (1–3)
<i>Chortodes minima</i> (HAW.)	4	0,1	VII (1–2)
<i>Ch. fluxa</i> (HBN.)	2	0,05	VII (3) – VIII (2)
<i>Ch. pygmina</i> (HAW.)	11	0,3	VIII (3) – IX (3)
<i>Discestra trifolii</i> (HUFN.)	60	1,6	VI (2) – VIII (2)
<i>Anarta cordigea</i> (THNBG.)	6	0,16	V (3)
<i>Lacanobia splendenes</i> (HBN.)	1	0,03	VII (2)
<i>L. oleracea</i> (L.)	22	0,59	VI (2) – VII (1) i VII (3) – VIII (3)
<i>L. thalassina</i> (HUFN.)	6	0,16	VI (1) – VII (1)
<i>L. suasa</i> (DEN. et SCHIFF.)	1	0,03	VIII (2)
<i>Hada nana</i> (HUFN.)	1	0,03	VI (3)
<i>Hadena bicurris</i> (HUFN.)	4	0,1	VI (2–3) i VII (2) – VIII (1)
<i>H. rivularis</i> (F.)	4	0,1	V (2) – VI (3) i VII (3) – VIII (2)
<i>Melanchra persicariae</i> (L.)	31	0,85	VI (2) – VIII (3)
<i>M. pisi</i> (L.)	55	1,5	VI (1) – VIII (1)
<i>Polia bombycina</i> (HUFN.)	1	0,03	VII (2)
<i>Leucania comma</i> (L.)	13	0,35	VI (1) – VII (1)
<i>Mythimna turca</i> (L.)	13	0,35	VI (3) – VII (3)
<i>M. conigea</i> (DEN. et SCHIFF.)	11	0,3	VII (2) – VIII (1)
<i>M. ferrago</i> (F.)	28	0,75	VII (1) – VIII (1)
<i>M. pudorina</i> (DEN. et SCHIFF.)	6	0,16	VI (3) – VII (1)
<i>M. impura</i> (HBN.)	84	2,2	VII (1) – VIII (2)
<i>M. pallens</i> (L.)	3	0,85	VII (1) – IX (2)
<i>Orthosia incerta</i> (HUFN.)	17	0,45	III (3) – V (1)
<i>O. gothica</i> (L.)	189	5,1	III (3) – V (2)
<i>O. cruda</i> (DEN. et SCHIFF.)	10	0,27	III (3) – IV (3)
<i>O. miniosa</i> (DEN. et SCHIFF.)	3	0,08	IV (2–3)
<i>O. populeti</i> (F.)	2	0,05	III (3)
<i>O. cerasi</i> (F.)	6	0,16	III (3) – V (2)
<i>O. gracilis</i> (DEN. et SCHIFF.)	4	0,1	IV (2–3)
<i>O munda</i> (DEN. et SCHIFF.)	4	0,1	III (3) – IV (3)
<i>Panolis flammea</i> (DEN. et SCHIFF.)	1	0,03	IV (3)
<i>Cerapteryx graminis</i> (L.)	76	2,0	VI (3) – VIII (3)
<i>Tholera cespitis</i> (DEN. et SCHIFF.)	6	0,16	VIII (2–3)
<i>T. decimalis</i> (PODA)	23	0,6	VIII (2) – IX (2)
<i>Axylia putris</i> (L.)	41	1,1	VI (1–2) i VII (2) – VIII (2)
<i>Ochropleura plecta</i> (L.)	77	2,1	VI (1–2) i VII (2) – IX (1)
<i>Diarsia mendica</i> (F.)	8	0,2	VI (2) – VII (1)
<i>D. dahlia</i> (HBN.)	2	0,05	VIII (2)
<i>D. brunnea</i> (DEN. et SCHIFF.)	16	0,43	VI (3) – VII (3)
<i>D. rubi</i> (VIEWEG)	129	3,4	V (2) – VI (3) i VII (2) – IX (1)
<i>D. florida</i> (SCHMIDT)	1	0,03	VI (3)

1	2	3	4
<i>Noctua pronuba</i> (L.)	460	12,3	VI (3) – VIII (3)
<i>N. fimbriata</i> (SCHREBER)	1	0,03	VII (3)
<i>Lycophotia porphyrea</i> (DEN. et SCHIFF.)	1	0,03	VII (3)
<i>Rhyacia simulans</i> (HUFN.)	1	0,03	VIII (3)
<i>Eurois occulta</i> (L.)	3	0,08	VII (1) – VIII (1)
<i>Opigena polygona</i> (DEN. et SCHIFF.)	10	0,27	VII (3) I VIII (2) – IX (2)
<i>Graphipora augur</i> (F.)	1	0,03	VII (3)
<i>Xestia c-nigrum</i> (L.)	740	19,8	VI (1–3) i VII (3) – IX (3)
<i>X. ditrapezium</i> (DEN. et SCHIFF.)	109	2,9	VI (3) – VIII (1)
<i>X. triangulum</i> (HUFN.)	19	0,5	VI (2) – VII (2)
<i>X. baja</i> (DEN. et SCHIFF.)	17	0,45	VII (1) – IX (1)
<i>X. sexstrigata</i> (HAW.)	60	1,6	VII (3) – IX (1)
<i>X. xanthographa</i> (DEN. et SCHIFF.)	5	0,13	VIII (2) – IX (1)
<i>Coenophila subrosea</i> (STEPH.)	1	0,03	IX (1)
<i>Cerastis rubricosa</i> (DEN. et SCHIFF.)	14	0,37	III (3) – V (2)
<i>C. leucographa</i> (DEN. et SCHIFF.)	15	0,4	IV (1–3)
<i>Anaplectoides prasina</i> (DEN. et SCHIFF.)	15	0,4	VI (2) – VII (3)
<i>Cryptocala chardinyi</i> (BOISD.)	2	0,05	VII (2)
<i>Euxoa nigricans</i> (L.)	1	0,03	IX (1)
<i>E. tritici</i> (L.)	2	0,05	IX (1)
<i>Agrotis ipsilon</i> (HUFN.)	1	0,03	IX (1)
<i>A. exclamationis</i> (L.)	53	1,4	VI (1) – VIII (1)
<i>A. segetum</i> (DEN. et SCHIFF.)	3	0,03	VI (2) I IX (3)
<i>A. vestigialis</i> (HUFN.)	1	0,03	IX (1)
Razem Total	167	3741	100

SUMMARY

The paper contains a list of noctuid moths (*Lepidoptera, Noctuidae*) obtained by a light trap in 1990 in forest settlement Boczki in Puszcza Romincka Forest in north-east Poland. The list includes 167 species for which number of individuals, domination of species and flight period of adults is provided.

PIŚMIENNICTWO

- ADAMCZEWSKI S., 1964: Materiały do poznania wędrówek motyli w Polsce, II. Jesienne pojawy i migracje motyli w Warszawie i Białowieży w latach 1961–1962. *Fragm. Faun.*, **11**: 319–374.
- BIELEWICZ M., 1973: Motyle większe (*Macrolepidoptera*) Bieszczadów Zachodnich i Pogórza Przemyskiego. *Roczn. Muz. Górnośl. w Bytomiu, Przyroda*, **7**: 1–170.
- BŁESZYŃSKI S., RAZOWSKI J., ŻUKOWSKI R., 1965: Fauna motyli Pienin. *Acta Zool. Cracov.*, **10**: 375–493.

- GIEYSZTOR M., 1938: Materiały do znajomości fauny *Macrolepidoptera* Puszczy Białowieskiej i uwagi o stosunku *Macrolepidoptera* Polski do roślin drzewiastych. Sprawozd. Kom. Fizjogr. PAU, 71: 221–282.
- NOWACKI J., 1992: Sówkowate (*Lepidoptera, Noctuidae*) Roztocza. *Fragm. Faun.*, 35: 397–414.
- NOWACKI J., RUDNY J., 1992: Sówkowate (*Lepidoptera, Noctuidae*) Puszczy Augostowskiej. *Wiad. Ent., II*, 1: 37–57.
- SPEISER P., 1903: Die Schmetterlingsfauna der Provinzen Ost und Westpreussen. *Beiträge zur Naturkunde Preussens, Königsberg*, 9: 1–148.

RECENZJE

EBERT G. (Hrsg.), 1991: Die Schmetterlinge Baden-Württembergs. Verlage E. Ulmer, Stuttgart. Band 1, Tagfalter I, 552 ss., Band 2, Tagfalter II, 535 ss.

Dzieło obejmujące oba tomy motyli dziennych jest wynikiem zgromadzenia danych, które inicjator tego opracowania dr Günter EBERT rozpoczął przed 25 laty. Wykorzystane materiały w postaci niezwykle licznych publikacji, kartotek, spisów faunistycznych, notatek itp. pochodzą z muzeów, instytutów oraz od osób prywatnych i zawierają informacje od XIX wieku aż do ostatnich lat.

Wprowadzeniem rozszerzającym i umożliwiającym pełne wykorzystanie danych szczegółowych, jest część ogólna zawierająca rozdziały. 1) Systematyka, taksonomia, nazewnictwo, 2) Faunistyka i ekologia, 3) Zagrożenia i ochrona, 4) Opracowanie danych. Kilka załączników, w tym opracowanie dotyczące biologii kwitnienia roślin związanych z odżywianiem się przez motyle nektarem kwiatów, uzupełnia dane ogólne. Ponadto omówiono także szczegółowo warunki przyrodniczo-geograficzne Badenii-Wirtembergii.

Część szczegółowa podzielona jest na dwa tomy. W tomie pierwszym omówiono następujące rodziny (w nawiasach podano liczbę uwzględnionych gatunków): *Papilionidae* (5), *Pieridae* (16), *Nymphalidae* (44), a w tomie drugim: *Satyridae* (29), *Libytheidae* (1), *Lycaenidae* (49) i *Hesperidae* (21).

Poszczególne gatunki omówione są według jednolitego schematu: nazwa łacińska (także synonimy) i nazwa niemiecka, zasięg gatunku w skali światowej, rozmieszczenie regionalne (na mapach według systemu UTM), rozmieszczenie pionowe (na wykresach), fenologia imagoes i stadiów preimaginalnych, ekologia (środowisko rozwoju, pożywienie gąsienicy i motyla, miejsce bytowania w którym występują poszczególne stadia rozwojowe), zagrożenie gatunku i ochrona.

Przy niektórych gatunkach podano dodatkowe dane dotyczące np. zachowania się, dynamiki populacji, gradacji, migracji i wędrówek. Na mapkach rozmieszczenia regionalnego (143 szt.) uwzględniono oznakowanie charakteryzujące okresy, w których stwierdzono występowanie gatunku (przed 1900 rokiem, w latach 1901–1950, 1951–1970 i po 1970 roku). Poszczególne stadia rozwojowe większości uwzględnionych gatunków oraz ich środowiska rozwoju są ilustrowane wspaniałymi oryginalnymi barwnymi fotografiami (łącznie w obu tomach jest ich aż 870). Wykresy i rysunki (331 szt.) dobrze ilustrują treść. Wykazy cytowanego piśmiennictwa zawierają ponad 770 pozycji. Skorowidz uwzględnia nazwy naukowe oraz nazwy niemieckie omówionych motyli.